

15.3.2013

Luetaan yhdessä -verkoston toiminnan kuvaus

Sisältö:

1. Taustaa	2
2. Toiminnan tavoitteet	2
3. Opetusryhmien toiminta.....	3
4. Hallinto ja rahoitus.....	4
5. Auroras.....	4
6. Yhteistyökumppanit.....	5
7. Toiminnan tulokset	5

Luetaan yhdessä -verkoston toiminnan kuvaus

1. Taustaa

Vuonna 2012 Suomessa oli n. 245000 henkeä, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi tai ruotsi ja näistä ulkomaan kansalaisia n. 200 000. Maahanmuuttajat tulevat Suomeen opiskelemaan, työskentelemään, pakolaisina tai turvapaikanhakijoina, perheenyhdistämisen sekä avioliiton perusteella. Maahanmuuttajista luku- ja kirjoitustaidottomia on Opetushallituksen arvion mukaan noin 1200–1500. Todellisuudessa luku lienee selvästi suurempi. Esimerkiksi Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa (Maamu) satunnaisotannalla valituista tutkituista somalialais- ja kurditaustaisista 6 % ilmoitti olevansa lukutaidottomia. Tutkimuksessa todetaan ongelman koskevan erityisesti naisia¹. Ryhmien kielelliset ongelmat ovat merkittävä este naisten integroitumisessa Suomeen.

Luetaan yhdessä on valtakunnallinen verkosto, joka tukee maahan muuttaneiden naisten kotoutumista. Suomalaisnaisten verkosto tarjoaa vapaaehtoistyönä suomen ja ruotsin kielen opetusta maahanmuuttajanaيسille. Ensisijainen kohderyhmä ovat eri syistä koulutuksen ja kotouttamistoimien ulkopuolelle jääneet lukutaidottomat tai suomen kieltä taitamattomat naiset. Opetus tähtää arjessa tarvittavan kielitaidon parantamiseen, naisten yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemuksen lisäämiseen sekä verkostoitumiseen paitsi suomalaisten myös muiden maahan muuttaneiden naisten kanssa. Verkosto laajentaa toimintaansa valtakunnallisten tarpeiden mukaisesti. Toiminnallamme vastaamme aktiivisesti maahan muuttaneiden naisten erilaisiin kielellisiin tarpeisiin.

Verkoston hallinnollinen vetovastuu on Suomen Akateemisten Naisten Liitolla. Toimintaa ohjaa ohjausryhmä, jossa on SANL:n jäsenten lisäksi Zonta International Piiri 20:n ja UN Women Suomi ry:n edustajat. Toimintaa rahoittaa vuosina 2011–2014 Suomen Kulttuurirahasto.

2. Toiminnan tavoitteet

Luetaan yhdessä -verkoston tärkein tavoite on maahan muuttaneiden naisten hyvä kotoutuminen Suomeen. Koemme saavuttaneemme päämäärämme, jos opiskelija saa avullamme opiskelu- tai työpaikan tai pääsee jollekin viranomaisen järjestämälle suomen kielen kurssille, johon opiskelijan aikaisemmin ei olisi ollut mahdollista osallistua tai toiminta edistää muulla tavoin henkilön kotoutumista. Opetuksessa pyrimme arjessa tarvittavan kielitaidon parantamiseen, kansalaisuuden ja osallisuuden edistämiseen sekä vanhemmuuden vahvistamiseen. Lisäksi pyrimme lisäämään naisten yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemusta sekä verkostoitumista paitsi suomalaisten myös muiden maahan muuttaneiden naisten kanssa.

¹ Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis- somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa, THL Raportti 61/2012

3. Opetusryhmien toiminta

Luetaan yhdessä -ryhmien kielenopetus tapahtuu kerran viikossa, kahden tunnin ajan kokoontuvissa opetusryhmissä. Opetus on opiskelijoille ilmaista. Monien opiskelijoiden kielen opiskelun tekee mahdolliseksi se, että lapset voivat tulla mukaan oppitunneille. Opettajat työskentelevät vapaaehtoisesti. Verkoston toiminta on nk. matalankynnyksen toimintaa: opiskelijoiden ei tarvitse ilmoittautua kursseille, ja uusia opiskelijoita voi tulla ryhmiin pitkin lukukautta. Matalan kynnyksen periaatteen myötä ryhmät ovat erittäin heterogeenisiä niin opiskelijoiden koulutustason, iän, suomen kielen tason kuin kulttuuritaustankin nähden². Ryhmät kokoontuvat keskimäärin tammikuun alkupuolelta toukokuun lopulle ja jälleen syksyllä syyskuun alusta joulukuun puoliväliin.

Luetaan yhdessä -verkoston opettajat ovat vapaaehtoisia naisia kaikilta työelämän eri aloilta. Opettajuus ei edellytä opettajan koulutusta tai kuulumista naisjärjestöön. Monet vapaaehtoisista ovat kuitenkin eläkkeellä olevia opettajia. Yhdessä ryhmässä on aina useampia vapaaehtoisia opettajia. Keskimäärin ryhmässä on neljä opettajaa, mutta opettajien määrä voi vaihdella aina kolmesta opettajasta kymmeneen ryhmän koosta riippuen. Yhdellä opettajalla on aina opetuksessa vain muutama opiskelija. Lukutaidottomat ja vain vähän suomea osaavia opiskelijoita opettaa yleensä yksi opettaja yhtä opiskelijaa kohden. Sen sijaan edistyneempiä opiskelijoita voi olla useita yhden vapaaehtoisen vetämässä pienryhmässä. Tunnit alkavat yhteisellä hetkellä, jossa käydään yksinkertaisella tavalla läpi päivän teemaa. Tämän jälkeen ryhmät jakautuvat lopputuntien ajaksi pienryhmiin opiskelijoiden tason mukaan. Uuden opiskelijan saavuttua ryhmään opettajat selvittävät opiskelijan kielitaidon tason omin tai verkoston tarjoamin testein.

Opettajat suunnittelevat yhdessä tuntien kulun ja sopivat ryhmän vetovastuista. Verkostolla ei ole yhteistä tarkkaa opetussuunnitelmaa. Yleensä ryhmät kuitenkin laativat lukukausittain suunnitelman, jonka mukaan opetus etenee. Usein opiskelijoilla on myös oma henkilökohtainen opetussuunnitelma³. Opetuksessa käytetään opetushallituksen kustantamia kirjasarjoja, useimmat ryhmät käyttävät Aamu-kirjasarjaa. Kirjojen lisäksi verkoston nettisivuilla on paljon opettajien käyttöön tarkoitettua opetusmateriaalia, jota he voivat tulostaa ja monistaa tunneille. Sivuille on myös opettajien hyväksi kokemia opetusvinkkejä ja teemaideoita. Usein vapaaehtoiset tuottavat opetusmateriaalia myös itse.

Verkosto tarjoaa kaikille opiskelijoille oppikirjat pientä maksua vastaan⁴. Innokkaimmille opiskelijoille, jotka haluavat opiskella myös kotona, voidaan lisäksi hankkia työkirja. Kirjatilaukset hoidetaan verkoston koordinaattorin kautta. Kirjoista saadut rahat käytetään ryhmien juoksevien pienkulujen kuten monistusten kattamiseen.

Opetusryhmien vapaaehtoiset huolehtivat siitä, että opetuksessa on sopivassa suhteessa opettajia ja opiskelijoita. Jokaisella ryhmällä on yhteyshenkilö, joka mm. hoitaa kirjatilaukset. Yhteyshenkilöiden yhteystiedot näkyvät verkoston nettisivuilla, jotta toiminnasta kiinnostuneet henkilöt voivat olla suorassa yhteydessä ryhmiin. Vapaaehtoiset raportoivat lukukausittain (kevään ja syksyn päätteeksi) toiminnastaan verkostolle. Opetusraporttien pohjalta kootaan verkoston vuosikertomus⁵.

Verkostossa toimii yksi ruotsinkielinen ryhmä Pietarsaareissa⁶. Joillakin paikkakunnilla Luetaan yhdessä -toimintaa toteutetaan yksityisopetuksena opettajan tai opiskelijan kotona. Muutamissa ryhmissä on mukana myös miehiä. Poikkeuksellisia ryhmiä ovat myös Helsingin Kidutettujen kuntoutuskeskuksen ryhmä, johon keskus kutsuu opiskelijat sekä Hämeenlinnan Vanajan avoimen naisvankilan ryhmä.

Luetaan yhdessä -verkosto järjestää vapaaehtoisten opettajien perehdyttämiseksi sekä valta-kunnallisia seminaareja että alueellisia pienryhmäseminaareja. Luentojen lisäksi ne tarjoavat tilaisuuden kokemusten vaih-

² Ryhmien opiskelijaprofiilia on eritelty tarkemmin verkoston vuosikertomuksissa, jotka ovat luettavissa nettisivuilla.

³ Verkostolle luodaan vuonna 2013 oma vapaaehtoinen opetussuunnitelma ryhmien tueksi.

⁴ Verkosto suosittaa oppikirjasta pyydetävän 10 euron maksu ja harjoituskirjasta 5 euron maksu.

⁵ Lisää vuosikertomuksesta kohdassa 6. Toiminnan tulokset

⁶ Suunnitteilla on myös ruotsinkieliset ryhmät Helsinkiin ja Raaseporiin vuonna 2013.

toon. Verkoston opettajille korvataan seminaarimatkoista aiheutuvat kulut. Hyväksi on koettu myös tapa järjestää opettajien kesken parin kuukauden välein tapaaminen, jossa pohditaan opettamista ja ohjaamista sekä keskustellaan mahdollisista kehityskohteista ja esiin nousseista ongelmista.

Luetaan yhdessä -verkosto on viime vuosina laajentunut noin kymmenen ryhmän vuosivauhtia. Uudet ryhmät syntyvät yleensä joko uusien vapaaehtoisten tai yhteistyökumppanien aloitteesta. Uudessa ryhmässä täytyy olla vähintään kolme vapaaehtoista opettajaa ennen ryhmän perustamista. Lisäksi ryhmällä täytyy olla yhteistyökumppani, joka tarjoaa tilat toiminnalle. Luetaan yhdessä -verkosto ei omista eikä vuokraa toimitiloja ryhmille. Uusien ryhmien vapaaehtoiset koulutetaan verkoston toimintaan.

4. Hallinto ja rahoitus

Verkoston hallinnollinen vetovastuu on Suomen Akateemisten Naisten Liitolla. Toimintaa ohjaa ohjausryhmä, jossa on SANL:n jäsenten lisäksi Zonta International Piiri 20:n ja UN Women Suomi ry:n edustajat. Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata ja valvoa verkoston toimintaa. Ohjausryhmä päättää toiminnan linjauksista ja verkoston tavoitteista. Se myös varmistaa verkoston toiminnan jatkuvuuden huolehtimalla toiminnan rahoituksesta. Ohjausryhmä ohjaa koordinaattorin työtä. Myös ohjausryhmä toimii vapaaehtois pohjalta ilman kokouspalkkioita.

Luetaan yhdessä -verkoston toimintaa rahoittaa vuosina 2011–2014 Suomen Kulttuurirahasto. Tuella kateetaan mm. opiskelijoiden oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä paikalliset ja valtakunnalliset opettajien koulutustilaisuudet sekä koordinaattorin palkkakustannukset.

Verkostolla on yksi kokoaikainen työntekijä, jonka palkkauksesta huolehtii Suomen Akateemisten Naisten Liitto. Koordinaattorin työhön kuuluu olemassa olevien opetusryhmien koordinointi ja vapaaehtoisten tukeminen, hankkeen edelleen kehittäminen ja laajentaminen, suhteiden hoito yhteistyökumppaneihin sekä sisäinen ja ulkoinen viestintä. Lisäksi koordinaattori järjestää vuosittaisen valtakunnallisen seminaarin verkoston vapaaehtoiselle, sekä tukee paikallisten koulutustilaisuuksien järjestämistä. Hän myös kokoaa lukukausittaiset opetusraportit ja laatii niiden pohjalta verkoston vuosikertomuksen. Koordinaattori vastaa myös Auroras-verkoston toiminnasta.

5. Auroras

Luetaan yhdessä -verkoston toimintaa on myös uusi Auroras-verkosto. Luetaan yhdessä -opettajat ovat huomanneet, että korkeakoulutetut maahan muuttaneet naiset eivät saa Luetaan yhdessä -verkoston perinteisessä opetustoiminnassa riittävästi tukea kotoutumiselleen. Havainnon pohjalta syntyi keväällä 2011 ajatus Auroras-toiminnasta, korkeakoulutettujen suomalaisten ja maahan muuttaneiden naisten monikulttuurisesta yhteisöstä. Hankkeelle haettiin Opetushallituksesta pienimuotoista erillistukea, jonka pohjalta toimintaa lähdettiin suunnittelemaan syksyllä 2011. Auroras toimintaa pilotoitiin Helsingissä vuonna 2012.

Toimintaa toteutetaan seminaaripohjaisesti. Helsingissä tapaamisia järjestetään keskimäärin kuusi vuodessa. Auroras -tapaamisissa vuorovaikutus on kahdensuuntaista: Koulutetut maahanmuuttajanaiset saavat syventävää tietoa suomalaisesta työelämästä, parantavat kielitaitoaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Vastaavasti suomalaisilla on tilaisuus tutustua monikulttuurisessa ympäristössä mielenkiintoisiin naisiin ja tukea heitä omien verkostojensa avulla kotoutumisessa.

Verkoston toimintaa suunnittelee ja toteuttaa koordinaattorin vetämä Auroras-suunnittelutiimi. Tiimin jäsenet ovat verkoston aktiiveja tai hankkeen yhteistyökumppanien nimeämiä jäseniä. Tavoitteena on levittää Auroras-toimintaa myös muihin yliopistokaupunkeihin. Keväällä 2013 toiminta aloitetaan Turussa Turun Akateemisten Naisten vetämänä.

6. Yhteistyökumppanit

Luetaan yhdessä -verkoston toteutus eri paikkakunnilla on ratkaisevalla tavalla riippuvainen paikallisista yhteiskuntasuhteista ja yhteistyökumppaneista. Niiden avulla saadaan mm. ryhmien toimitilat. Yhteistyökumppaneilta ryhmät saavat apua myös viestintään. Ryhmien yhteistyökumppaneina on usein kunta, esimerkiksi kirjaston tai erilaisten asukastalojen kautta, järjestö, kuten Suomen Punainen Risti, Mannerheimin Lastensuojelu Liitto tai Setlementti. Myös kansalaisopistot ovat usein yhteistyökumppaneita kuten myös seurakuntakeskukset. Yhteistyötä on myös muiden naisjärjestöjen kuten Nicehearts -yhdistyksen ja maahanmuuttajien oman Daisy Ladies tai MonikaNaiset -yhdistysten kanssa.

Osallisena Suomessa -hanke on yksi suurimmista vireillä olevista maahanmuuttajien kotouttamisen tehostamiseen tähtäävistä hankkeista. Hanke kehittää maahanmuuttajien koulutusta, työllistymistä ja yhteiskunnallisia valmiuksia. Koulutuksen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja kokeillaan kuntien kehittämishankkeissa eri puolilla Suomea vuosina 2011-2013. Luetaan yhdessä -verkosto on ollut hankkeen yhteistyökumppani ja asiantuntija koko hankkeen suunnittelun ja toiminnan ajan.

Verkostolla on myös monia hankekumppaneita kuten Plan Suomen Matkalla-hanke, Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -hanke sekä Papunetin Selkoilmaisuus arjen tukena -hanke.

7. Toiminnan tulokset

Luetaan yhdessä -verkoston opiskelijoiden jatkuvasti kasvava määrä kertoo verkoston yhteiskunnallisesta tarpeesta. Verkosto julkaisee vuosittain vuosikertomuksen, jossa luodaan laaja katsaus verkoston toimintaan. Raportti pohjaa opettajiemme lukukausittaisiin opetusraportteihin. Siinä mm. eritellään verkoston toimintaa, ja kerrotaan saavutetuista tuloksista. Raportti on luettavissa verkoston nettisivuilla.

Koska verkoston toiminnassa on kyse vapaaehtoistoiminnasta, ovat oppimistavoitteet verkostossamme väljät. Muodollisia oppimistuloksia ei määritellä, eikä opiskelijoille järjestetä kokeita. Opettajat arvioivat itse opiskelijoidensa edistymistä sekä omilla kriteereillään että käyttäen verkoston kotisivuilla saatavissa olevia arviointilomakkeita. Osa opiskelijoista käy myös muilla kursseilla tai kielitunneilla, mistä syystä eri tahojen osuutta kielitaidon kehittymiseen on vaikea arvioida. Verkoston päämäärä on, että opiskelija saa verkoston tukemana opiskelu- tai työpaikan tai pääsee jollekin viranomaisen järjestämälle suomen kielen kurssille, johon opiskelijan aikaisemmin ei olisi ollut mahdollista osallistua tai toiminta edistää muulla tavoin henkilön kotoutumista.

Opettajat arvioivat myös opiskelijoiden osallistumisen lisääntymistä. Lukukausittain opettajat raportoivat ohjausryhmälle, onko joku opiskelijoista osoittanut kuluvan lukukauden aikana lisääntynyttä osallisuutta tai verkostoitumista uusiin ihmisiin (suomalaisiin tai maahan muuttaneisiin). Vuosittain sadat maahan muuttaneet naiset ovat opettajien näkemysten mukaan kehittyneet kotoutumisessaan verkoston toiminnan ansiosta.